

ЗАТВЕРДЖЕНО

Протокол засідання Вченої ради
комунального закладу вищої освіти
«Хортицька національна навчально-
реабілітаційна академія» Запорізької
обласної ради

27 лютого 2020 року № 6

Введено в дію 27 лютого 2020 року
Наказ ректора Хортицької
національної академії
від 27 лютого 2020 року №71

**ПРОГРАМА ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ
З МЕТОДИК ДОШКІЛЬНОГО ВИХОВАННЯ**

для здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти

зі спеціальності **012 Дошкільна освіта**

для вступників на основі першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
освітньо-кваліфікаційного рівня «спеціаліст»

Запоріжжя
2020

Укладачі:

Лупінович С.М., кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри педагогіки та методик навчання

Горшкова Г.В., викладач кафедри педагогіки та методик навчання

Рецензент: Шевченко Ю.М., кандидат пед. наук, доцент кафедри початкової освіти Мелітопольського державного університету ім. Б.Хмельницького

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	4
Розділ I. Зміст програм навчальних дисциплін, питання з яких увійшли до фахового випробування	5
Методика розвитку мовлення і навчання грамоти дітей дошкільного віку	5
Методика ознайомлення з природою	7
Методика зображувальної діяльності дітей дошкільного віку	8
Методика формування елементарних математичних уявлень	12
Методика музичного виховання	14
Методика фізичного виховання	14
Розділ II. Критерії оцінювання знань, умінь і навичок	17
Розділ III. Список рекомендованої літератури з навчальних дисциплін, питання з яких увійшли до фахового випробування	20

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Згідно з Правилами прийому до Хортицької національної академії у 2019 році, за освітньо-професійною програмою другого освітнього рівня (магістерський) спеціальності 012 Дошкільна освіта вступний фаховий іспит проводиться при вступі для здобуття ступеня магістра на базі здобутого ступеня вищої освіти бакалавра (спеціаліста) з метою встановлення фактичного рівня компетентностей майбутніх фахівців, визначення якості професійної підготовки з обраного фаху в обсязі програми освітнього рівня «бакалавр», перевірки здатності вступника до опанування навчальної програми на основі здобутих раніше компетентностей.

Програма вступного фахового іспиту ставить за мету забезпечити єдність вимог щодо змісту та критеріїв оцінювання знань і практичних умінь абітурієнтів, визначення рівня узагальнення та систематизації їх знань з вивчених навчальних курсів.

Основними завданнями програми є окреслення найважливіших проблем з методик дошкільного виховання.

Програма фахового випробування з методик дошкільного виховання розглядається у комплексі з такими навчальними дисциплінами: «Методика розвитку мовлення і навчання грамоти дітей дошкільного віку», «Методика ознайомлення з природою», «Методика зображувальної діяльності дітей дошкільного віку», «Методика формування елементарних математичних уявлень», «Методика музичного виховання», «Методика фізичного виховання».

При складанні іспиту абітурієнти повинні показати: тісний взаємозв'язок фундаментальних та професійних знань, їх глибоке засвоєння; розуміння сучасного стану теорії і практики методик дошкільного виховання; важливість міжпредметних зв'язків.

Фахове вступне випробування проводиться у формі усного екзамену.

До комплекту фахового випробування з методик дошкільного виховання зі спеціальності 012 Дошкільна освіта входять 30 білетів. Кожний білет включає по три питання з методик дошкільного виховання.

Критерії оцінювання знань абітурієнтів на вступному фаховому екзамені визначаються за шкалою ECTS.

РОЗДІЛ 1. ЗМІСТ ПРОГРАМ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН, ПИТАННЯ З ЯКИХ УВІЙШЛИ ДО ВСТУПНОГО ФАХОВОГО ІСПИТУ

Зміст програми дисципліни «Методика розвитку мовлення і навчання грамоти дітей дошкільного віку»

Методика розвитку мовлення дітей раннього віку

Характеристика розвитку мовлення дитини першого року життя. Прийоми педагогічного впливу з боку дорослих.

Характеристика розвитку мовлення дитини другого року життя. Форми, методи, прийоми розвитку мовлення дитини другого року життя.

Характеристика розвитку мовлення дитини третього року життя. Форми, методи, прийоми розвитку мовлення дитини третього року життя.

Методика розвитку мовлення та комунікативних умінь дітей в процесі художньо-мовленнєвої діяльності

Завдання і зміст роботи з книгою в закладі дошкільної освіти

Методи ознайомлення з художньою літературою (читання та розповідання, заучування поетичних творів, етичні і узагальнюючі бесіди, ігри-драматизації, інсценування тощо).

Ознайомлення дітей з книгою, її структурою, книжковою ілюстрацією, художниками-ілюстраторами. Зміст і напрямки роботи в книжковому куточку в різних вікових групах.

Закріплення знань дітей художньої літератури в дитячих іграх, іграх-драматизаціях, інсценуваннях.

Робота з книгою в процесі підготовки до свят, літературних вікторин, розваг.

Методика ознайомлення дітей з навколишнім і словникова робота

Поняття лексичної компетенції

Завдання і зміст словникової роботи в дитячому садку. Прийоми словникової роботи.

Методи безпосереднього ознайомлення дітей з навколишнім життям. Методи словникової роботи Розглядання предметів (первинне ознайомлення з матеріалами, якостями і властивостями предметів і дій з ними, порівняння предметів). Формування родових і видових узагальнень.

Методи опосередкованого ознайомлення дітей з навколишнім життям. Методи словникової роботи.

Методика ознайомлення з багатозначними словами, синонімами і антонімами.

Методика лексичної роботи в процесі ознайомлення з художнім словом.

Методика виховання звукової культури мовлення

Поняття фонетичної компетенції. Завдання виховання звукової культури мовлення. Умови виховання звукової культури мовлення. Методи та прийоми виховання звукової культури мовлення. Індивідуальна перевірка звукової культури мовлення.

Методика розвитку слухової уваги та фонематичного слуху у дітей.

Формування дикції. Розвиток рухливості органів артикуляції, мовленнєвого дихання, чіткої вимови звуків у мовленнєвому потоці.

Методика виховання правильної вимови звуків.

Види занять з виховання звукової культури мовлення, їх структура та методика проведення.

Формування граматичної правильності мовлення дітей

Поняття граматичної компетенції.

Умови, необхідні для засвоєння дітьми норм граматики. Типові помилки в мовленні дітей, їх причини. Методи і прийоми навчання граматичної правильності мовлення.

Заняття з формування граматичної правильності мовлення, їх види, методика проведення.

Методика розвитку зв'язного мовлення, мовленнєвого спілкування та формування комунікативно-мовленнєвих здібностей дітей

Поняття діалогічної компетенції.

Завдання, зміст, методи розвитку діалогічного мовлення дітей.

Методи і прийоми розвитку діалогічного мовлення (розмова вихователя з дітьми, узагальнююча (підсумкова) бесіда, бесіда за картиною, іграшкою, предметом, художнім твором, дидактичні ігри та вправи, драматизації, розігрування ситуацій).

Поняття монологічної компетенції.

Методика формування монологічного мовлення дітей.

Характеристика методів розвитку монологічного мовлення. Види дитячих розповідей, вимоги до них.

- Навчання дітей вмінню складати перекази творів художньої літератури. Суть переказу, його значення в розвитку зв'язного мовлення. Добір творів для переказу, вимоги до дитячих переказів. Мотивація навчально-мовленнєвої діяльності. Структура заняття. Навчання різних способів переказування.

- Навчання дітей вмінню складати описи іграшок, предметів, картин. Підготовка дітей до опису (розглядання, виконання лексико-граматичних вправ). Прийоми навчання (зразок, запитання, вказівки, план, оцінка). Структура заняття.

- Навчання дітей вмінню складати розповіді з власного досвіду. Види та тематика розповідей. Організація дитячого досвіду. Підготовка дітей: мотивація діяльності, активізація досвіду дітей (колективне обговорення плану), виконання комплексних вправ на закріплення лексико-граматичного матеріалу, розвитку логічного мислення, пам'яті, уяви, комунікативних умінь. Структура заняття.

Прийоми навчання (зразок, запитання, план, вказівка, оцінка). Методика навчання складання листів.

- Навчання дітей вмінню складати творчі розповіді. Основні умови навчання придумування творчих розповідей: високий рівень розумової і мовленнєвої діяльності, багатий досвід, різноманітність життєвих вражень, розвиток поетичного слуху, знання композиційних та мовних особливостей різних жанрів художньої літератури. Вимоги до добору тем. Методика навчання: мотивація мовлення, виділення мікротем у власному висловлюванні, складання плану. Види творчих розповідей на наочній та словесній основі (складання оповідань та казок за іграшками, картинами, паро природу; придумування закінчення оповідання, за опорними словами, на запропоновану тему, на самостійно обрану тему, за аналогією з літературним твором, за моделлю).

Методика навчання грамоти в закладі дошкільної освіти

Навчання дітей грамоти в добукарному періоді.

Підготовка до навчання грамоти на четвертому та п'ятому році життя. Навчання часткового звукового аналізу.

Ознайомлення дітей з реченням.

Методика навчання поділу слів на склади.

Ознайомлення дітей з наголосом.

Методика навчання звукового аналізу слів.

Методика ознайомлення дітей з буквами та навчання читанню. Сучасні технології навчання читання.

Методи навчання в букварному періоді.

Сучасні підходи до навчання дошкільників читання.

Зміст програми дисципліни «Методика ознайомлення з природою»

Форми організації дітей і методи ознайомлення дітей з природою

Основи ознайомлення дітей з природою. Загальна характеристика. Форми організації дітей при ознайомленні їх з природою. Спостереження й експеримент. Праця. Гра. Ознайомлення дітей з природою за допомогою слова. Використання ілюстративно-наочних посібників. Методи ознайомлення.

Куточок живої природи та земельна ділянка

Значення куточка живої природи і його організація. Рослини куточка живої природи. Тварини куточка природи.

Значення ділянки і її організація. Озеленення ділянки. Квітник. Город. Сад. Тварини на ділянці дитячого садка. Приваблювання птахів.

Птахи і тварини

Свійські тварини. Свійські птахи. Дикі тварини. Дикі птахи. Методика ознайомлення дітей зі своїськими та дикими тваринами і птахами в різних вікових групах.

Явища природи

Осінні явища. Зимові явища. Весняні явища. Літні явища.
Сільськогосподарські роботи за сезонами. Методика роботи в різних вікових групах.

Зміст програми дисципліни «Методика зображувальної діяльності дітей дошкільного віку»

Малювання з природи в старшому дошкільному віці

Особливості малювання з природи в старшому дошкільному віці. Тематика малювання з природи.

Розглядання предметів перед заняттям малювання з природи, використання цих предметів в різних видах діяльності дітей. Розвиток інтересу до самостійного розглядання предметів.

Добір природи до заняття, вимоги до неї. Виявлення характерного, конкретного в природі під час її розглядання на занятті. Самостійний пошук зображувальних і виразних засобів в передачі особливостей природи.

Використання різних матеріалів, прийомів малювання при зображенні з природи.

Оцінка дитячих робіт, виконаних з природи.

Роль зображувальної діяльності

Ознайомлення дітей з образотворчим мистецтвом

Значення мистецтва для виховання і розвитку дітей. Види образотворчого мистецтва, які використовуються в роботі з дітьми різних вікових груп.

Характеристика програмових завдань по ознайомленню з творами мистецтва в різних вікових групах.

Розуміння змісту зображувальних засобів творів живопису, графіки, декоративно-прикладного мистецтва, скульптури, архітектури.

Добір художніх творів для дошкільників. Форми, методи та прийоми ознайомлення дітей з мистецтвом.

Сюжетне малювання в старшому дошкільному віці

Інтеграція як основа розвитку у дітей дошкільного віку сприймання і відображення оточуючого світу.

Особливості сюжетного зображення дітьми старшого дошкільного віку. Ускладнення композиційних навичок при передачі зв'язного змісту дітьми старшої та підготовчої груп. Стимулювання творчості дітей, відображень і спостережень.

Відображення в малюнках сезонних явищ природи, зображення суспільного життя – праця, народні свята, відпочинок, легенд, малювання на теми казок, екранізованих творів; ознайомлення з творчістю художників. Значення слова педагога у навчанні сюжетного малювання /поради, запитання, художнє слово та ін./ для передачі виразності образів, прояву самостійності в творчості дітей.

Навчання зображення сюжетів, дійових осіб, героїв, місця. Використання пошукових та евристичних методів. Місце наочності перед заняттями. Розвиток інтересу до розглядання ілюстрацій, репродукцій напередодні занять.

Декоративне малювання в молодшій та середній групах

Виховання інтересу до декоративного малювання у дітей молодшого дошкільного віку. Ознайомлення дітей з зрізними орнаментами; заохочення до експериментування і створення з простих знайомих елементів. Засвоєння дітьми техніки малювання декоративних елементів в середній групі: прямих ліній, мазків, кіл. Навчання різноманітного розташування візерунків на різних формах: на смужці, колі, квадраті, силуетних формах (баранцях, півниках, пташках), з передачею симетрії, ритму, двома-трьома кольорами. Створення візерунків за зразком та задумом. Послідовне ускладнення змісту занять. Залучення дітей до колективної творчості. Використання інформаційно-рецептивних методів та прийомів розглядання виробів декоративно-прикладного мистецтва, ілюстрацій, аналіз зразків візерунків, частковий показ способу зображення, показ жестом, роль слова у навчанні. Важливість емоційного сприймання дітьми предметів декоративно-прикладного мистецтва. Використання музики, потішок. Роль індивідуальних форм роботи з дітьми та ігрових прийомів.

Система занять з ознайомлення дітей старшого дошкільного віку з певним видом розпису

Ознайомлення дітей старшого дошкільного віку з розписами: петриківський, косівський, опішнянський тощо.

Організація життєдіяльності.

Назвати систему занять: занурення в певний вид розпису, навчальні заняття, підсумкове заняття.

1. Занурення в певний вид розпису, виставка творів майстрів, розглядання їх разом з дітьми. Увага на характерні особливості: тло, елементи, їх розміщення, кольори, поєднання кольорів. Розповідь вихователя, художні твори. Використання музичних творів, народних ігор. Емоційне сприймання змісту заняття, мистецтвознавча направленість заняття.

2. Навчальна спрямованість занять. Поглиблення знань дітей про розпис, його особливості, навчання дітей малюванню елементів розпису. Використання художнього слова, музики, народних ігор тощо. Роль зразка вихователя, використання показу та пояснення прийомів виконання роботи. Навчання умінню аналізувати вироби народного мистецтва та зразки. Заохочення прояву художнього смаку під час аналізу дитячих робіт.

3. Підсумкове заняття. Використання робіт майстрів, зразків вихователя. Музика, художні твори, народні та дидактичні ігри. Закріплення знань дітей про розпис, його особливості. Створення творчої атмосфери на занятті.

Емоційний настрій дітей. Виконання дітьми візерунків на самостійно дібраних формах, силуетах за мотивами розпису. Заохочення творчості, художнього смаку. Використання таблиці елементів розпису, за мотивами якого малюють діти.

Ліплення в старшій групі

Особливості пластичної форми. Ліплення рельєфів. Навчання нових способів зображення і нових технічних прийомів. Послідовне ускладнення програмового

матеріалу. вдосконалення прийомів ліплення конструктивним способом. Навчання пластичного способу в ліпленні посуду. Ліплення за мотивами народної іграшки та керамічних виробів декоративного мистецтва. Приблизна тематика.

Сприймання природи, творів декоративно-прикладного мистецтва, скульптури малих форм, наочного ілюстративного матеріалу. Особливості пластичної форми, створеної дітьми, сьомого року життя. Створення сюжетних композицій. Навчання ліплення з природи з передачею характерного та індивідуального в предметі. Виконання колективних композицій. Використання скульптури малих форм народних українських іграшок, предметів декоративно-прикладного мистецтва. Примірна тематика занять.

Аплікація в молодшій групі

Аплікація як вид декоративно-прикладного мистецтва. Види аплікації. Формування у дітей третього року життя інтересу до іплікації як зображувальної діяльності. Особливості проведення занять з аплікації без наклеювання. Використання різних методів і прийомів навчання: показ прийомів викладення, ігрові прийоми, слово вихователя: вірші, пісеньки, потішки в навчанні малюків. Послідовне ускладнення в зображенні предметів: від простих односкладових до більш складних за будовою. Складання візерунків у смужці, колі, квадраті і на силуетних формах. Приблизна тематика занять. Навчання сприймання предмета, іграшки, картинки. Показ способів складання зображень і техніка наклеювання. Роль слова, вправ та ігрових прийомів в навчанні дітей четвертого року життя. Аналіз аплікацій за участю дітей.

Аплікація в середній групі

Завдання розвитку. Організація життєдіяльності. Формування стійкого інтересу до занять аплікацією. У подальшому – формування знань дітей про форму предметів, їхню будову, співвідношення, пропорції, особливості. Розвиток просторових орієнтацій. Розвиток розуміння симетрії, набуття композиційних умінь. Удосконалення техніки наклеювання.

Навчання техніки роботи ножицями. Оволодіння найпростішими прийомами вирізування.

Послідовне засвоєння прийомів роботи ножицями: вміння правильно тримати ножиці, різати по прямій лінії, зрізувати кути, вирізувати округлі форми. Використання готових форм і силуетів. Виконання колективних аплікацій.

Навчання сприймання предметів, іграшок, зразків, ілюстрацій. Роль дидактичних ігор, спостережень. Показ способів поводження і роботи з ножицями. Індивідуальний підхід, його особливості. Навчання самостійності. Аналіз аплікацій з активною участю дітей.

Витинанка. Методика ознайомлення з витинанкою, навчання витинанню дітей старшого дошкільного віку

Китай – країна, де виникло мистецтво виготовлення паперових прикрас. Розповсюдження паперових прикрас в країни Азії, Європи разом з розвитком торгівлі. Французький силует – один із різновидів витинання.

Витинанка на Україні. Традиції прикрашання паперовими прикрасами житла до свят, різного одягу. Техніка складання паперу та вирізування з нього. Використання ножиць. Види витинанок: одинарні, складні, комбіновані. Мотиви витинанок.

Ознайомлення з витинанкою, як видом мистецтва в дошкільному закладі. Розглядання, милування витинанками, називання предметів, сюжетів, візерунків, зображених на них. Організація виставок, уявних екскурсій до музею. Ознайомлення з мотивами та видами витинанок. Зустрічі з майстрами витинання.

Навчання дітей старшого віку витинанню. Користування шаблонами, промальовування, вирізування з голови.

Удосконалення прийомів вирізування в процесі навчання витинанню.

Конструювання з будівельного матеріалу в молодшому дошкільному віці

Розрізнення, називання та використання окремих деталей будівельного набору.

Розвиток просторових уявлень, визначення величини.

Комбінування форм будівельного матеріалу в спорудах.

Послідовне ускладнення програми протягом року. Знайомство з будівельними деталями.

Розвиток уміння будувати елементарні споруди з настільного будівельного матеріалу.

Навчання створювати конструкції, замінити одні деталі іншими, формування вмінь досягати хороших результатів. Орієнтовна тематика споруд. Види будівельного матеріалу, що застосовується в молодших групах.

Особливості організації занять. Розглядання нескладних споруд. Організація ігор-занять із спорудами. Керівництво самостійною роботою дітей.

Конструювання з паперу та інших матеріалів.

Дотримання правил безпеки при роботі з ножицями та іншими матеріалами під час занять конструюванням.

Навчання конструювання з паперу в середній групі. Формування узагальнених технічних навичок та вмінь в роботі з папером. Розвиток уміння цілеспрямовано працювати за зразком, оздоблювати іграшку–саморобку. Тематика занять, її варіанти.

Подальше ускладнення техніки згортання паперу для одержання викройок дітьми старшої групи, навчання працювати за готовою викройкою, з готових форм.

Навчання згортання кола та виготовлення виробів із конуса. Згортання прямокутника в циліндр. Закріплення раніше здобутих знань та вмінь по виготовленню іграшок-саморобок та ускладнення в прийомах згортання різних за формою аркушів в підготовчій групі. Згортання паперу втрое, утворення нових форм. Навчання дітей прийомів роботи за викройкою, кресленням. Застосування

паперової лінійки, шнура та олівця для креслення кола. Виготовлення іграшок без застосування клею, з рухомими деталями. Створення поробок за задумом. Тематика виробів.

Провідні методи навчання – репродуктивний, евристичний. Використання різних видів показу. Навчання послідовності виконання виробу. Активізація досвіду дітей. Керівництво роботою дітей в різних вікових групах.

Конструювання з природного та інших матеріалів. Фітодизайн.

Конструювання букетів, ікебан.

Розвиток творчості та креативності в образотворчій діяльності

Зміст самостійної зображувальної діяльності. Значення самостійної зображувальної діяльності дітей. Створення умов для самостійної зображувальної діяльності.

Організація гурткової та факультативної роботи. Особливості керівництва зображувальною діяльністю дітей поза заняттями. Виявлення інтересів дітей. Робота вихователя з підгрупами та окремими дітьми. Стимулювання ініціативи та творчості дітей, залучення їх у грі, до оформлювальної діяльності в групі. Організація оформлення групи, виставок дитячої творчості, народного та сучасного декоративного мистецтва з використанням репродукцій, фотографій, альбомів, листівок.

Нетрадиційні прийоми і засоби малювання, ліплення, аплікації. Матеріали та обладнання для самостійної зображувальної діяльності. Збагачення і розвиток творчої уяви.

Зміст програми дисципліни «Методика формування елементарних математичних уявлень у дошкільників»

Дидактичні основи формування елементарних математичних уявлень у дошкільників

Завдання передматематичної підготовки дітей до школи. Загальна характеристика змісту передматематичної підготовки дошкільнят. Методи передматематичної підготовки. Засоби формування елементарних математичних уявлень у дітей в закладі дошкільної освіти. Форми організації роботи з розвитку елементарних математичних уявлень у дошкільників.

Розвиток уявлень дітей про множини, число, рахунок в процесі навчання

Розвиток у дітей уявлень про множини. Вплив просторово-якісних особливостей предметів на сприйняття дітьми чисельності множин. Розвиток у дітей дошкільного віку уявлень про число та рахунок.

Завдання, зміст і методика формування кількісних уявлень в різних вікових групах закладу дошкільної освіти

Методика формування кількісних уявлень в молодшій групі (четвертий рік життя).

Методика формування кількісних уявлень в середній групі (п'ятий рік життя).
Методика формування кількісних уявлень в старшій групі (шостий рік життя).

Навчання рішенню арифметичних завдань

Роль арифметичної задачі в розумінні суті арифметичного дії.

Особливості розуміння старшими дошкільниками арифметичної задачі.

Види арифметичних задач, які використовуються в роботі з дошкільниками.

Послідовні етапи і методичні прийоми в навчанні рішенням арифметичних задач.

Формування у дітей уявлень про величину предметів і виміри величин

Особливості розвитку уявлень дошкільнят про величину предметів (на сенсорній основі).

Методика формування уявлень про величину предметів у дітей в закладі дошкільної освіти.

Значення навчання дітей дошкільного віку найпростішим вимірам.

Методика навчання вимірюванню довжин і обсягів (місткості судин, рідких і сипучих речовин) умовними мірками.

Використання вимірювальної діяльності для розвитку математичних уявлень дошкільнят.

Формування у дітей дошкільного віку знань про загальноприйняті вимірювання довжини і об'єму.

Формування у дітей дошкільного віку уявлень про масу і способах її вимірювання.

Формування у дітей геометричних уявлень

Особливості сприйняття дітьми форми предметів і геометричних фігур.

Ознайомлення дітей з геометричними фігурами і формою предметів.

Особливості просторових уявлень дітей і методика їх формування

Розвиток у дітей уявлень і практичних орієнтувань в просторі.

Методика формування просторових уявлень і практичних орієнтувань у дітей дошкільного віку.

Розвиток уявлень дітей про час

Час і його особливості.

Сприйняття часу дітьми різного віку.

Ознайомлення дітей з часом в різних вікових групах.

Методика формування уявлень про час в різних вікових групах.

Навчальні ігри в системі формування елементарних математичних уявлень

Формування логічного мислення.

Навчальні ігри.

Вимірювання розвитку мислення за допомогою гри.
Методична обробка навчальних ігор.

Організація методичної роботи з формування математичних уявлень у дітей

Планування і облік роботи з розвитку елементарних математичних уявлень.
Методичне керівництво роботою з розвитку математичних уявлень у дітей в закладах дошкільної освіти.

Зміст програми дисципліни «Методика музичного виховання»

Самостійна музична діяльність дітей

Види самостійної музичної діяльності дітей за віковими групами. Керівництво і обладнання самостійної музичної діяльності дітей.

Музичні заняття

Сучасні вимоги щодо видів та завдань музичних занять у закладі дошкільної освіти. Види музичних занять. Структура типового музичного заняття. Роль музичного керівника і вихователя на музичних заняттях. Організація умов для проведення музичних занять.

Гра на дитячих музичних інструментах

Класифікація дитячих музичних інструментів. Методика навчання гри на дитячих музичних інструментах на заняттях і поза ними. Роль вихователя в освоєнні дітьми різних дитячих музичних інструментів.

Зміст програми дисципліни «Методика фізичного виховання»

Завдання і засоби фізичного виховання дітей дошкільного віку

Оздоровчі завдання: охорона життя, зміцнення здоров'я всебічний фізичний розвиток, загартування та удосконалення функцій організму дітей, підвищення фізичної та розумової працездатності.

Освітні завдання: формування фізичних якостей певних систем рухових умінь та навичок; ігровий дій; набуття доступних уявлень та знань про користь заняття фізичною культурою, іграми; про основні гігієнічні вимоги та правила.

Виховні завдання: формування позитивних моральних та вольових рис характеру дитини засобами фізичної культури. Розумове, естетичне, трудове виховання в процесі фізичного виховання.

Засоби фізичного виховання. Фізичні вправи як основний засіб фізичного виховання. Класифікація фізичних: гімнастика, ігри, спорт, туризм.

Оздоровчі сили природи (сонце, повітря, вода).

Гігієнічні фактори: особиста й громадська гігієна, режим дня, харчування .

Навчання, виховання і розвиток дітей в процесі фізичного виховання

Етапи формування у дітей рухових вмінь та навичок.

I етап – початкове розучування.

II етап – поглиблене розучування.

III етап – закріплення та вдосконалення.

Визначити мету кожного етапу та методичні прийоми навчання.

Фізичне виховання дітей першого і другого року життя

Фізичні вправи для дітей першого року життя (рефлекторні, пасивні, пасивно - активні і масаж).

Структура та зміст фізкультурних занять для дітей другого року життя (розкрити особливості структури проведення фізкультурних занять для дітей від 1 до 1,5 року та від 1,5 до 2 років).

Стройові вправи і методика їх навчання

Значення, види, загальна характеристика стройових вправ: (шикування, перешикування, повороти, змикання, розмикання).

Шикування, визначення, його види, методика навчання в різних вікових групах.

Спортивні ігри та вправи

Значення спортивних ігор та вправ. Створення умов для проведення таких спортивних вправ як санки та плавання, визначити методичні прийоми (організація дітей, прийоми навчання, дозування фізичного навантаження, ускладнення завдань, тривалість проведення. Попередження травм, забезпечення страхування, правила поведінки дітей).

Загально розвиваючі вправи

Значення, класифікація, правила запису ЗРВ. Основні методичні прийоми навчання дітей в різних вікових групах: (організація дітей, прийоми навчання, темп виконання і дозування фізичного навантаження, попередження й виправлення помилок, музичний супровід, паузи між вправами).

Рухливі ігри

Визначення, значення, класифікація (елементарні, складні, за руховим змістом, за фізичним навантаженням).

Основні положення методики проведення рухливих ігор: (вибір гри, збір дітей на гру, зацікавлення, організація дітей, пояснення, розподіл ролей, розміщення дітей, роздача інвентарю, атрибутів, команди й сигнали до початку дій, темп проведення, дозування фізичного навантаження; музичний супровід).

Дотримання техніки безпеки під час проведення рухливих ігор.

Фізкультурно - оздоровчі заходи в режимі дня

Значення ранкової гімнастики, її структура, методика проведення ранкової гімнастики з дітьми різних вікових груп: організація дітей, методичні прийоми проведення фізичних вправ, темп виконання, дозування фізичного навантаження, тривалість в різних вікових групах; музичний супровід.

Гігієнічна гімнастика після сну. Значення, вимоги до підбору фізичних вправ, методика її проведення з дітьми різних вікових групах.

Організація і методика проведення фізкультурних хвилин, фізкультурних пауз

Значення фізкультхвилин та фізкультпауз для фізичного розвитку дитини.

Необхідність їх проведення. Добір і методика проведення фізичних вправ з дітьми різних вікових груп: організація дітей, вихідні положення, темп виконання, дозування фізичного навантаження, тривалість.

Фізкультурні заняття як форма організованого навчання рухів

Значення занять з фізичної культури у всебічному розвитку дитини. Місце фізкультурних занять в режимі дня. Структура заняття: завдання та зміст підготовчої, основної, заключної частини заняття, взаємозв'язок частин заняття.

Типи занять з фізкультури: (за характером, за навчальними завданнями). Сучасні підходи до проведення фізкультурних занять (використання інноваційних оздоровчих технологій).

Фізкультурні заняття і методика їх проведення

Методики проведення фізкультурних занять: організація навчальної діяльності та прийоми активізації розумової активності дітей на занятті. Дозування фізичного навантаження на занятті. Щільність заняття (моторна, загальна), її визначення. Емоційне й психічне навантаження. Способи організації дітей на занятті (індивідуальний, фронтальний, поточний, груповий, змінний, колове тренування). Музичний супровід. Оцінка діяльності дітей на занятті. Аналіз заняття.

Загальна характеристика фізичних якостей (швидкості, спритності, сили, витривалості та гнучкості).

Фізкультурні розваги, свята

Значення, зміст, структура, фізкультурних свят, розваг, їх місце в режим дня та методика проведення.

Організація і зміст дня здоров'я, назвати всі форми роботи з фізичного виховання, які проводяться в цей день з дітьми.

Повсякденна робота з фізичного виховання: проведення пішохідних переходів (мета, підготовка до проведення, структура).

Планування та облік роботи з фізичного виховання

Значення планування (перспективний, календарний плани). Облік роботи з фізичної культури (попередній, поточний, підсумковий).

РОЗДІЛ II. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ, УМІНЬ І НАВИЧОК

Фахове випробування з методик дошкільного виховання є формою контролю навчальних досягнень абітурієнта, глибини засвоєння ним програмного матеріалу, логіки та взаємозв'язків між окремими дисциплінами та їхніми розділами, здатності творчо використовувати набуті знання та уміння, сформованості власного ставлення, світоглядної позиції щодо навчання учнів початкової школи.

Загальна оцінка відповіді на екзамені кожного абітурієнта є комплексною, яка враховує всі аспекти його відповіді: теоретичні знання, уміння застосовувати їх у розкритті методик дошкільного виховання згідно освітньо-професійної програми Дошкільна освіта за спеціальністю 012 Дошкільна освіта.

Під час оцінювання успішності абітурієнта на фаховому випробуванні з методик дошкільного виховання мають бути враховані наступні критерії:

- повнота розкриття питання;
- логіка викладення матеріалу;
- культура мовлення;
- впевненість, емоційність та аргументованість відповіді;
- використання під час відповіді додаткової інформації;
- уміння аргументувати, аналізувати, порівнювати, узагальнювати, навчальну інформацію, робити висновки.

Для визначення ступеня оволодіння абітурієнтом навчального матеріалу використовуються наступні рівні досягнень абітурієнтів за 200-бальною шкалою оцінювання.

А (високий рівень) – абітурієнт дає повну відповідь на питання білету; вільно володіє навчальним матеріалом; демонструє глибокі знання з різних розділів програми; логічно та послідовно викладає навчальний матеріал; демонструючи знання отримані як з основної, так і з додаткової літератури; уміє аргументувати свою думку; висловлює власне ставлення до проблем початкової освіти; демонструє свою світоглядну позицію. Відповідь абітурієнта на питання практичного змісту характеризується правильністю, обґрунтованістю, творчим підходом до його розв'язання.

В (достатній рівень) – абітурієнт дає повну відповідь на питання білету; володіє значним обсягом навчального матеріалу, що свідчить про оволодіння ним основною та частково додатковою літературою з курсу; викладає свої думки логічно та послідовно, проте допускає окремі несуттєві неточності; демонструє здатність до аналізу та узагальнення; вміє робити висновки проте має певні труднощі з їх аргументуванням, а тому уникає висловлювання власної позиції.

С (достатній рівень) – абітурієнт дає фрагментарну відповідь на питання білету; володіє певним обсягом навчального матеріалу на репродуктивному рівні, що свідчить про оволодіння ним переважно основною літературою з курсу; викладає свої думки логічно та послідовно, проте допускає окремі суттєві помилки та неточності; демонструє часткові уміння аналізу навчального матеріалу, немає достатніх умінь для самостійного узагальнення; має труднощі щодо формулювання висновків та їх аргументування.

D (задовільний рівень) – абітурієнт володіє навчальним матеріалом на репродуктивному рівні, демонструючи знання отримані лише з основної літератури, допускає суттєві помилки, викладає матеріал непослідовно, демонструє часткові уміння аналізу навчального матеріалу, але має значні труднощі з його узагальненням та формулюванням висновків, не вміє їх аргументувати, не виявляє самостійності думки, власної позиції.

E (задовільний рівень) – абітурієнт володіє навчальним матеріалом частково, допускає суттєві помилки, викладає матеріал непослідовно та нелогічно, не володіє навичками аналізу навчального матеріалу, не вміє його узагальнювати, робити висновків та аргументувати їх. Не висловлює власної думки.

FX (низький) – абітурієнт не володіє навчальним матеріалом, відмовляється від відповіді або відповідає не по змісту запитань.

Прохідний бал за іспит дорівнює 120 балів. Максимальна кількість балів, яку може отримати абітурієнт за кожним питанням дисципліни, складає:

- 1 питання – 40 балів
- 2 питання – 40 балів
- 3 питання – 20 балів.

Оцінювання знань вступників на усному екзамені оцінюється на підставі наступних критеріїв:

5-бальна шкала оцінювання			
2 (незадовільно)	3 (задовільно)	4 (добре)	5 (відмінно)
200-бальна шкала оцінювання			
100-119	120-159	160-179	180-200
Критерії оцінювання знань			
Абітурієнт має дуже низький рівень знань з курсу. Допускає помилки у більшості питань. Не засвоїв жодної теми курсу. Правильні відповіді носять стихійний характер.	Абітурієнт володіє матеріалом курсу на низькому рівні. Допускає помилки одразу з декількох тем. Має нестійкі знання з предмету, інформацію засвоїв поверхово, лише її елементи.	Абітурієнт володіє матеріалом курсу на середньому рівні. Може припускатися помилок у питаннях окремих циклів курсу. Більшість матеріалу засвоєно системно, добре володіє понятійно-категоріальним апаратом курсу.	Абітурієнт вільно володіє навчальним матеріалом. На високому рівні засвоєно основні поняття курсу. Повністю володіє питаннями курсу, може припускатися лише деяких несуттєвих неточностей та невідповідностей.

Якщо абітурієнт під час вступного випробування набрав від 100-119 балів, то дана кількість балів вважається недостатньою для допуску в участі у конкурсному відборі до Хортицької національної академії.

Оцінювання рівня знань абітурієнтів проводиться кожним із членів предметної комісії окремо, відповідно до критеріїв оцінювання. Загальний бал

оцінювання рівня знань абітурієнтів виводиться за результатами обговорення членами комісії.

РОЗДІЛ ІV. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ З НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН, ПИТАННЯ З ЯКИХ УВІЙШЛИ ДО ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ

Література з дисципліни «Методика розвитку мовлення і навчання грамоти дітей дошкільного віку»

1. Базовий компонент дошкільної освіти / наук. Керівник : А. М. Богуш. Київ : ТОВ «МЦФЕР–Україна», 2012. 26 с.
2. Богуш А., Гавриш Н., Саприкіна О. Теорія та методика розвитку мовлення дітей раннього віку. Підручник. Київ : Видавничий дім «Слово», 2009. 408 с.
3. Богуш А., Лисенко Н. Українське народознавство в дошкільному закладі : навчальний посібник. Київ : Вища школа, 2002. 407 с.
4. Богуш А. Теорія та методика розвитку мовлення дітей раннього віку : навчальний посібник. Київ: Видавничий дім «Слово», 2004. 344 с.
5. Дошкільна лінгводидактика. Хрестоматія. Навчальний посібник / упорядник А.Богуш. Київ : Видавничий дім «Слово», 2005. Частина І, ІІ. 720 с.
6. Рібцун Ю. Мовленнєві намистинки для маленької дитинки: навчально-методичний посібник. Київ : Літера ЛТД, 2010. 160 с.
7. Богуш А., Гавриш Н., Котик Т. Методика організації художньо-мовленнєвої діяльності дітей у дошкільних навчальних закладах. Київ : Видавничий дім «Слово», 2006. 132 с.
8. Гавриш Н. Художнє слово і дитяче мовлення. Київ : Видавничий дім «Слово», 2001. 153 с.
9. Богуш А., Луцан Н. Мовленнєво-ігрова діяльність дошкільників: мовленнєві ігри, ситуації, вправи. Навчально-методичний посібник. Київ : Видавничий дім «Слово», 2008. 256 с.
10. Богуш А. М., Гавриш Н. В. Дошкільна лінгводидактика : Теорія і методика навчання дітей рідної мови в дошкільному навчальному закладі. Підручник / за ред.. А. М. Богуш. 2-ге видання, доповнене. Київ : Видавничий дім «Слово», 2011. 704.с.
11. Богуш А. М. Дошкільна лінгводидактики: теорія і практика. Запоріжжя, 2000. 145 с.
12. Володіна В. Альбом з розвитку мовлення : Говоримо правильно. Київ : ТОВ «Перо», 2009. 96 с.
13. Макарова С. М. Щоб ротик був слухняний. Тернопіль : Мандрівець, 2007. 102 с.
14. Яловська О. Пальчики дошкільнят: розвиваємо руку – розвиваємо мозок. Тернопіль : Мандрівець, 2010. 228 с.
15. «Дитина». Програма виховання і навчання дітей від 2 до 7 років / наук. кер.: О. В. Проскура, Л. П. Кочина, В. І. Кузьменко, Н. В. Кудикіна. 3-є вид., доопр. та доп. Київ : Київ,ун-т ім. Б. Грінченка, 2012. 492 с.

16. Освітня програма «Дитина в дошкільні роки» / наук. кер. проф. К. Л. Крутій. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/programi-rozvitku-ditej> (Дата звернення 03.05.19).

17. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» у 2 частинах (нова редакція) / наук. керівник О. Л. Кононко. URL : <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/programi-rozvitku-ditej> (дата звернення : 03.05.19).

18. Піроженко Т. Комунікативно-мовленнєвий розвиток дошкільника. Тернопіль : Мандрівець, 2010. 152 с.

19. Зрожевська А. Я., Потоцька Т. Ф. Навчання дітей дошкільного та молодшого шкільного віку грамоти : навч.-метод. посібник для студ. вищ. навч. закладів. Бердянськ : Видавець Ткачук О.В., 2012. 156 с.

Додаткова:

1. Ушакова О. С., Гавриш Н. В. Знакомим дошкольників с літературой. Москва : Издательство «Сфера», 2009. 224 с.

2. Артемова Л. В. Окружающий мир в дидактических играх дошкольников. Москва : Просвещение, 1992. 96 с.

3. Богуш А. М., Орланова Н., Зеленко Д., Лихолетова В. Методика розвитку мови та ознайомлення з навколишнім у дошкільному закладі. Київ : Вища школа, 1992. 414 с.

4. Кутепа С., Шевцова О. Розвиток мовлення. Розробки занять для дітей 3-6 років. Харків : Основа, 2008. 222 с.

5. Мовленнєвий розвиток дошкільників / упоряд. Л. Шик. Харків : Основа, 2010. 223 с.

6. Сухар В. Розвиток мовлення. Конспекти комплексних занять. Молодша група. Харків : Ранок, 2010. 208 с.

7. Сухар В. Розвиток мовлення. Конспекти комплексних занять. Середня група. Харків : Ранок, 2010. 208 с.

8. Сухар В. Розвиток мовлення. Конспекти комплексних занять. Старша група. Харків : Ранок, 2010. 208 с.

9. Луценко І. Розвиваємо мовлення і спілкування. Книжка для дитини від 3 до 6 років. Київ : Аконт, 2006. 220 с.

10. Каспарова Ю. Розвиток мовлення та основи грамоти у 5-6 років : посібник для дітей віком 5-6 р. Харків : Веста, 2009. 80 с.

11. Пащенко О. Асоціативне вивчення букв з елементами ейдетики. Креативна методика для роботи з дітьми від 2 до 6 років. Київ : Аконт, 2007. 72 с.

Література з дисципліни «Методика ознайомлення з природою»

1. Базовий компонент дошкільної освіти / наук. керівник: А. М. Богуш. Київ: ТОВ «МЦФЕР–Україна», 2012. 26 с.
2. Веретенникова С. О. Ознайомлення з природою дітей дошкільного віку. Київ : Вища школа, 1979. 248 с.
3. «Дитина». Програма виховання і навчання дітей від 2 до 7 років / наук. кер.: О. В. Проскура, Л. П. Кочина, В. И. Кузьменко, Н. В. Кудикіна. 3-є вид., доопр. та доп. Київ: Київ,ун-т ім.. Б. Грінченка, 2012. 492 с.
4. Освітня програма «Дитина в дошкільні роки» / наук. кер. проф. К. Л. Крутій. URL : <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/programi-rozvitku-ditej> (дата звернення : 03.05.19) .
5. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» у 2 частинах (нова редакція) / наук. керівник О. Л. Кононко. URL : <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/programi-rozvitku-ditej> (Дата звернення 03.05.19).
6. Лисенко Н. В. Екологічне виховання дошкільників. Львів : Світ, 1994. 144 с.

Література з дисципліни «Методика зображувальної діяльності дітей дошкільного віку»

1. Базовий компонент дошкільної освіти / наук. Керівник : А. М. Богуш. Київ : ТОВ «МЦФЕР—Україна», 2012. 26 с.
2. «Дитина». Програма виховання і навчання дітей від 2 до 7 років / наук. кер.: О. В. Проскура, Л. П. Кочина, В. И. Кузьменко, Н. В. Кудикіна. 3-є вид., доопр. та доп. Київ : Київ, ун-т ім. Б. Грінченка, 2012. 492 с.
3. Освітня програма «Дитина в дошкільні роки» / наук. кер. проф. К. Л. Крутій. URL : <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/programi-rozvitku-ditej> (дата звернення : 03.05.19).
4. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» у 2 частинах (нова редакція) / наук. керівник О. Л. Кононко. URL : <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/programi-rozvitku-ditej> (дата звернення : 03.05.19).
5. Калуська Л. Народні ремесла в дитячому садку: методичний посібник для вихователів дошкільних закладів. Харків, 2004. 153 с.
6. Котляр В. П. Основи образотворчого мистецтва і методика художнього виховання дітей: навчальний посібник. Київ : Кондор, 2006. 200 с.
7. Ликова І. О. Образотворча діяльність в дитячому садку. Старша група. Харків : Ранок, 2008. 134 с.
8. Фесюкова Л. Б. Зустрічі з великими педагогами та художниками : комплексні заняття з дітьми 4-8 років. Наочні посібники за Базовою програмою « Я у Світі» Серія « Педагогіка ХХІ ст. Харків : Веста: Ранок, 2007. 143 с.
9. Панасюк І. В. Зошит з аплікації (4-5й рік життя). Харків : ТОВ Видавництво «Ранок», 2009. 32 с.
10. Вербицька З., Калашник Н. Витинанка. Тернопіль : Джура, 2007. 33 с.
11. Стельмахович Л. Українська витинанка. Київ : Знання, 1992. 46 с.
12. Дяченко Н. Т. Малювання в дитячому садку. Київ : Радянська школа, 1981. 48 с.
13. Дяченко В. Вчимося малювати. Київ : Перо, 2009. 64 с.
14. Панасюк І. В. Зошит з малювання (5-6 років). Харків : Видавництво «Ранок», 2009. 42 с.

Література з дисципліни «Методика формування елементарних математичних уявлень»

1. Базовий компонент дошкільної освіти / наук. керівник: А. М. Богуш. Київ : ТОВ «МЦФЕР—Україна», 2012. 26 с.
2. «Дитина». Програма виховання і навчання дітей від 2 до 7 років / наук. кер.: О. В. Проскура, Л. П. Кочина, В. И. Кузьменко, Н. В. Кудикіна. 3-є вид., доопр. та доп. Київ : Київ, ун-т ім. Б. Грінченка, 2012. 492 с.

3. Освітня програма «Дитина в дошкільні роки» / наук. кер. проф. К. Л. Крутій. URL : <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/programi-rozvitku-ditej> (дата звернення : 03.05.19).

4. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» у 2 частинах (нова редакція) / наук. керівник О. Л. Кононко. URL : <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/programi-rozvitku-ditej> (дата звернення : 03.05.19).

Література з дисципліни «Методика музичного виховання»

1. Музичне виховання у дошкільному навчальному закладі. Збірник методичних матеріалів / упоряд. І. А. Романюк. Тернопіль : Мандрівець, 2007. 104 с.

2. Методика музичного виховання в дитячому садку : підручник / під ред. Н. А. Ветлугіної. Київ : Вища школа, 1978. 256 с.

3. Зінич Р., Рудченко І., Шоломович С. Методика музичного виховання в дитячому садку. Київ : Музична Україна, 1985. 144 с.

4. Лобач О. О. Музично-дидактичні ігри в школі: Методичні рекомендації. Полтава : Видавництво Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, 2004. 70 с.

Література з дисципліни «Методика фізичного виховання»

1. Базовий компонент дошкільної освіти / наук. керівник: А. М. Богуш. Київ : ТОВ «МЦФЕР–Україна», 2012. 26 с.

2. «Дитина». Програма виховання і навчання дітей від 2 до 7 років / наук. кер.: О. В. Проскура, Л. П. Кочина, В. И. Кузьменко, Н. В. Кудикіна. 3-є вид., доопр. та доп. Київ : Київ, ун-т ім. Б. Грінченка, 2012. 492 с.

3. Освітня програма «Дитина в дошкільні роки» / наук. кер. проф. К. Л. Крутій. URL : <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/programi-rozvitku-ditej> (дата звернення : 03.05.19).

4. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» у 2 частинах (нова редакція) / наук. керівник О. Л. Кононко. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/programi-rozvitku-ditej> (дата звернення : 03.05.19).

5. Вільчковський Е. С. Критерії оцінювання стану здоров'я, фізичного розвитку та рухової підготовленості дітей дошкільного віку. Київ : ІЗМН, 1998. 64 с.

6. Вільчковський Е. С. Рухливі ігри в дитячому садку. Київ : Радянська школа, 1989. ? с.

7. Вільчковський Е. С., Денисенко Н. Ф. Організація рухового режиму дітей у дошкільних навчальних закладах : навчально-методичний посібник. Запоріжжя : Диво, 2006.. 228 с.

8. Вільчковський Е. С., Денисенко Н. Ф. Фізичний розвиток: Здоровий малюк.// Дитина в дошкільні роки. Запоріжжя : Диво, 2000. 128 с.

9. Вільчковський Е. С., Курок О. І. Теорія і методика фізичного виховання дітей дошкільного віку : навчальний посібник. Суми : ВДТ «Університетська книга». 2004. 428 с.

10. Денисенко Н. Ф., Аксьонова О. П. Через рух до здоров'я дітей : навчально – методичний посібник. Запоріжжя, 2009. 88 с.
11. Дубогай О. Д. Фізкультура як складова здоров'я та успішного навчання дитини. Київ : Видавництво «Шкільний світ», 2006. 78 с.
12. Єфименко М. М. Фізкультурні казки або як подарувати дітям радість пізнання руху. Харків : Видавництво «Ранок», 2005. 64 с.
13. Завгородня Л. П. Фізичне виховання дітей дошкільного віку : навчальний посібник. Суми : ВДТ «Університетська книга», 2011. 272 с.
14. Калужька Л. Д., Калужький З. В., Гуменюк М. М. Дошкільне виховання. Вплив рухової активності на здоров'я дитини дошкільного віку. Тернопіль : Мандрівець, 2008. 184 с.
15. Лохвицька Л. В., Андрущенко Т. К. Дошкільникам про основи здоров'я. Навчально – методичний посібник. Черкаси : Відлуння-плюс, 2004. 197 с.
16. Луцик І. В. Рухливі ігри в дитячому садку. Харків : Видавнича група «Основа» : «Тріада+», 2008. 152 с.
17. Луцик І. В. Фізичне виховання дошкільників : фізкультурно – оздоровча робота. Харків : Видавництво «Ранок», 2007. 224 с.
18. Ніколаєнко В. М. Фізкультурні хвилинки для малої дитинки : за програмою «Я у Світі». Харків : Видавнича група «Основа», 2010. 96 с.
19. Провознюк Г. Г. Гра і здоров'я : методичний посібник. Тернопіль : Мальва ОСО, 2005. 114 с.
20. Рунова М. О. Рухова активність дитини у дитячому садку. Харків : Видавництво «Ранок», 2007. 192 с.
21. Сухар В. Л. Здоров'я та фізичний розвиток дитини раннього віку : за програмою «Я у Світі». Харків : Вид-во «Ранок», 2008. 208 с.